

■ **Farkasházy mondta a Zöld szalonban:**

„Vannak hasznos patkányok és hernyók”

Arra a kérdésre, hogy *Farkasházy Tivadar* publicista vagy humorista, személyesen azt válaszolta, hogy mivel a legutóbbi *Ki kicsoda?* című könyvben összesen egy humoristát mutatott ki a statisztika, ezért őt inkább humoristának nézzék, mert akkor lesz itthon kettő, a több száz újságíró mellett – a statisztika szerint.

Farkasházy Tivadar humorista a Szegedi Szabadelnvű Műhely vendége volt tegnap este a Virág Cukrászda Zöld szalonjában, ahol az est előtt filteres tea mellett beszélgettünk.

■ **Humorista létedre mint-ha kissé keserű publicisztikákat írnál mostanában?**

– Nehéz helyzetben vagyok mint a Hócipő főszerkesztője. A Radiókabaréba hosszú évek óta nem írok. A Hócipőbe szükségből és kényszerűsügből írok. Szeretek írni, nem erről van szó, de úgy, hogy ne legyen más dolgom. A Hócipőben rám hárul a közéleti, napi aktualitás, amit meg szeretnek csemegézni az olvasók. Selmeczi ügyesebben megoldja ezt a rövid híreivel, nem moralizál annyit; nekem meg marad a politika szomorúsága. Én tehetek arról, hogy ilyen a politika.

Fotó: Nagy László

Podmaniczky Szilárd

Egy szegény „diktátor” panasza

(Folytatás az 1. oldalról.)

utasítást. Ez a többi között a napi postabontás rendjéről is szól. Április 2-án levelet kaptam Imre Zoltántól, amelyben egyebek mellett *pszichológiai gyilkosság áldozatának* nevezi magát és művészetét – ha a balett-tagozatnak érkezett levelekkel is ugyanúgy járok el, mint a többi tagozattal, azaz az előírt szabályok szerint. Mivel nemcsak a művészetét méltányoltam, hanem a művészi érzékenységét is tekintetbe vettem, azon túl nem kértem és nem bontottam fel a tagozat leveleit, melyek mostanáig iktatás nélkül jöttek-mentek. Szeretném elmondani, hogy a színházigazgatói kinevezés azt is jelenti, hogy *egyesmélyi felelős vezetője* vagyok a Szegedi Nemzeti Színháznak, az ezzel járó jogokkal és kötelességekkel. Ez pedig azt is jelenti, hogy nemcsak a tagozatokért, hanem a színház egész működéséért én tartozom felelősséggel. Ha például – a sokat emlegetett művészi és nem művészi szabadság, meg az úgynevezett tagozatönállóság gyakorlása közben – pusztá szórakozottságból, netán hozzánemértésből az egész intézményre nézve előnytelennek minősülő lépést tesz mondjuk egy tagozatot vezető művész, főrendező, opera-, vagy balettigazgató – nem őt, hanem engem lehet felelősségre vonni. Nem én hapholom magamnak a munkát és nem a diktatórikus hajlamaimnak engedek; a munkaköröm követeli meg, hogy tudomásom legyen a színházban történetekről.

■ **Mivel van tele a hócipő?**

– Már sokszor elmondtam, de maradok ennél a változatnál: két dologra nem számítottam. Az egyik, hogy elmúlik a kommunizmus, a másik, hogy utána ez jön. A kommunizmus hosszútávon reménytelen volt, a mostani helyzet pedig egy kicsit reményteljes. Van a humorral kapcsolatban egy mondas – nem szeretem a jelmondatokat, de azért elmondom –: „A humor a reménytelenség udvariassága.” Ez nekem nagyon tetszett az óvilágban. A mostani időszakra pedig megfordítva használom: a humor a remény udvariassága.

■ **Vannak ellenségeid?**

– Az ellenségeim egy részét nem tartom ellenségemnek. Vannak patkányok és vannak hernyók; nem akarok neveket felsorolni. Bár utána néztem egy lexikonban és láttam, hogy vannak hasznos patkányok és hasznos hernyók is. Ezért ha valakit lepatkányozok vagy lehernyózok, akkor még nem vagyok egyértelműen perelhető.

■ **Érmésként ismer a nagyvilág – ezt nyugodtan mondhatjuk –, hisz’ Lisszabontól Montreálig, Párizstól Rómáig nemcsak kiállításokon ismerhették meg munkáidat, de külföldi megbízásokat is teljesítettél. Honnan ez a vonzódás, ez a művészi elkötelezettség?**

– Akár hiszed, akár nem – mutatom! – ez az első, 1953-ban készített parányi érmém. Mindössze egy centiméter az átmérője, s a keresztfiamról mintáztam, aki ma Budapesten főorvos. Azóta több száz érmet készítettem, részint megrendelésre, részint belső indítástból. Az érem iránti vonzódásom egyrészt természetes, másrészt különös „sorscsapás”. A Képzőművészeti Főiskolán murális szobrásznak készültem, az ’50-es években olyan szakmai inspirációkat kaptam, hogy a kor kívánalmai szerint köztéri alkotásokat mintázzak. Csakhogy közbejött 1956, s akkori magatartásom miatt, finoman szólva, a kis méretek felé tereltek. Ennek ma igen csak örülök, hisz’ egyetlen szobromat sem döntötték le.

■ **Az érem meglehetősen szoros műfaj. Tulajdonképpen csak néhány eszköz áll a művész rendelkezésére, hogy a tenyéryní körformában művészi gondolatot fogalmazzon meg. Jórészt egy személyiség karakterisztikus arcvonásai, néhány meghatározó motívum és a betű. Nem gúzsba kötve táncolás ez?**

– Lehet, hogy ez benne a szép, ez benne a vonzó. A világ legtökéletesebb formájában, a körben kell elmondani mindent. Egy idő után természetes, hogy a művésznek kialakulnak a stílusjegyei. Az, hogy miként közeledik egy archoz, milyen betűtípusokat alkalmaz szívesen, mennyire plasztikusak érmei, milyen témákhoz vonzódik. Én például, hacsak lehet, szemből, vagy félprofilból ábrázolom modelljeimet, hiszen akkor találkozik a tekintet, akkor jöhet létre kontaktus. Persze vannak klasszikus arcélek, s amikor a művész történelmi figurákat ábrázol, akkor korabeli ábrá-

■ **Életmű-kiállítás nyílik a képtárban**Érmek panteonja
Beszélgetés a 60 éves Tóth Sándorral

Miskolcon született, Nyíregyházán dolgozik, munkásságának egy jelentős része Szegedhez kötődik. Ma kiállítása nyílik a Móra Ferenc Múzeum Horváth Mihály utcai képtárában. Portrészobrokat, kisplasztikákat, s mintegy 600 érmet hozott. Úgy hívják: Tóth Sándor József. Munkácsy-díjas szobrászművész. Tegnap volt a nevenapja. 1933. március 19-én született. Éppen hatvan éve. Éltesse az Isten!

zolásokra kell hogy szorítkozzon.

■ **Az utóbbi időben jó néhány olyan művész és tudós arcképét mintáztad meg, akik az emigrációból tértek haza. Hadd említsem csak Szent-Györgyi Albert, Határ Győző vagy Teller Ede nevét. Miként készülnek ezek a munkák?**

– Hadd idézzem a Teller Ede-portré történetét. Teller 1991. január 28-án járt Debrecenben, s engem fölkérték, hogy a látogatást egy portré-éremben örökítem meg. Elkéstem, s már csak az ebédén figyelhettem Teller profilját. Ott mindjárt plasztilínből próbáltam mintázni, a délutáni előadása alatt javígtattam, s

amikor este megmutattam neki, fölkiáltott: – Igen, igen, igen, de mikor lesz kész?

■ **Már akkor is készítettél egyházi témájú érmeket, amikor ez nem volt éppen támogatott. A belső kényszer, vagy a megbízások tereltek erre a területre?**

– Katolikus nevelésben részesültem, Miskolcon a Fráter György Főgimnáziumban érettségiztem. Egy profi művésznek minden feladatot meg kell oldania, s én az egyházi megbízásokat is – éppen neveltetésemből adódóan – át tudtam élni, meg tudtam oldani. Büszke vagyok arra, hogy a pápalátogatásra készült ezüst 100 forintos előlapját én készítettem, hátlapját

tanítványom, Fritz Mihály; az 500 forintos előlapja az enyém, hátlapja Fritz Mihály tanítványáé, Lebo Ferencé; a 10 ezer forintos mindkét oldalát én mintáztam.

■ **Talán ennyit a mesterségről, amit ezek szerint át lehet adni, a mesterségről, amely alapja minden művészi tevékenységnek. De hadd kérdezzem meg, miért volt annyira ellentmondásos kapcsolatot Szeged városával?**

– Tulajdonképpen szeretem ezt a várost. A főiskola elvégzését követően itt kaptam munkát, itt születtek gyermekeim, itt volt lehetőségem megszervezni a Tömörkény gimnázium művészeti tagozatát, voltak itt sikereim, családom ma is itt él, s nagy öröm számomra, hogy most bemutatkozhatom. Aki végignézi kisplasztikáim, érmeim, plakettjeim sorát, azok számára egyértelművé válhat kötődésem, hiszen rátalálhat Kálmány Lajos, Dugonics András, Juhász Gyula, Radnóti Miklós, József Attila, Móra Ferenc, Bálint Sándor, Szent-Györgyi Albert, Kalmár László, Vaszy Viktor és sok-sok jeles szegedi személyiség arcására, a város motívumaira.

■ **Azt mondják, ilyen korban az ember inkább visszatekint, mint előre. Én mégis a következő munkámról kérdezek.**

– Itt látható a kiállításon a máriapócsi székesegyház bronzkapujának modellje. Ez egy négyszer háromméteres munka lesz, szeretném szépen megcsinálni. Aztán itt van a nemrég elhunyt Signer Ferenc portréja, ez lesz a fodortelepi Szent Gellért templom szülőfúrtjének újabb darabja.

T. L.

tosttani – mondjuk a műszakiak pótlékainak törvényben előírt kifizetésére?

– Semennyit. A balettből tudtommal senki sem megy nyugdíjba. Az operától és a prózától csoportosítunk át, és még így is mindkettőnek marad szabad béralapja.

■ **De a balettnak nem lesz szabad béralapja. És valóban ez az ország legrosszabbul fizetett, pedig egyik legszínvonalasabb együttese.**

– Igaza van Imre Zoltánnak abban, hogy voltak korábban mulasztások, amelyek a balettet ma is sújtják. Az együttes úgy jött létre, hogy a másik két tagozattól vontak el béreket, innen-onnan csurranottak-csöppentettek, hogy táncosokat lehessen fölvenni. Még 1991-ben sem követték bér- és dologi konzekvenciák az önálló tagozattá nyilvánításukat. 1987-ben tízszer 4 ezer 500 forintot biztosítottak az együttes számára bérként, azzal az ígérettel, hogy folyamatosan fejlesztenek. „Erre sose került sor”, ezért a balett mindig is bizonytalannak érezte helyzetét – írta Nagy László, az akkori igazgató, ’91-ben, a főntartónak. Mindannyian tudjuk, hogyan változtak azóta a pénzügyi kondikciók. Ezen nem változtat az sem, ha engem diktátornak neveznek. Ami ezen változtathatna, az az önkormányzat, vagy a minisztérium. Ha pénzt tudnának adni – bérre. De nem tudnak.

Sulyok Erzsébet

■ **Hétvilág-est az IH-ban**

A Czóbel Minka és a többiek

Egyre jobb a *Hétvilág* folyóirat, és ez a *Czóbel Minkás* akció igazán üdítő és szellemes volt kedden este az ifjúsági házban, ahol a lap – *Önéletrajz* címmel – irodalmi szeánszt tartott. Sok szereplő volt és sok néző. De előbb essék szó Czóbel Minkáról, erről az elfeledett, s igazán soha fel nem fedezett költőnőről, aki az elcsők között írt szimbolista meg szabadon ritmizáló verseket széles e honban, s akit mégse vett észre a Nyugat. A hétvilágos társaság szépen megkomponálta a költőnő élettrajzát. Csipetnyi valóság, csipetnyi fikció, hozzá egy kis lírai tudományosság, esszéskedés, lábjegyzet, vers kívülről mondva, levél felolvasva, s máris meg vagyon termetve egy ember, na és szavakból vagy on megteremtve. Nagyon jó dolog ez. Friss és szellemes. Játékos, de nem súlytalan. Nincs vad vagy borongós váteszkesedés, nincs akciózás, földöntúli elvontság, ezoterikus szmog. Az ironia felhőjét magukkal rántva egy finom kanyarral végül is csak oda lyukadnak a hétvilágosok, ami egy kevésbé látványos, de nagyon rokonszenves irodalomszeretet célja. Én ezt

szóbeli teremtett embernek nevezem.

Aztán az est második felében saját szövegek következtek. Lehet csodálkozni, hogy a huszonöt alattiak milyen fel szabadult rezignációval viselkednek saját mondataik iránt. Mintha nem is lenne lényeges, elrontja-e, vagy sem. „Mintha csak jobb híján, csak úgy, nem kedvből, hanem mert így alakult, azért írtam, s olvasom most fel nektek.” Ez különben már Czóbel Minka „alatt” is kitetszett. Mint ahogy az is kitetszett az est post Czóbel Minka érájában, hogy a szövegen, a mondaton, a versen nem segít sem sötét, sem kellemes alkoholmámor, sem komolyság, sem rezignáció, ha az nem jó. Mintha a társaságban erősebb, megfontoltabb, s egyelőre reményteljesebb lenne az esszéista vonulat. Az szerzők közül nekem *Deák Botond* tetszett a legjobban. Kegyetlen, repetatív, mindazonáltal megterkesztett novella volt az övé, fájdalmas zakatolás a természetlen fügefáról, a költségtől, meg a máról. És hát, nagyon hiányzott Benda Balázs.

Dal